

הטיול הבא יהיה בגן האקולוגי

כשמעצבים גינה או סביבה כדאי לחשוב ולהתייחס לנושא האקולוגי. בעידן של היום, כשהכל תעשייתי כל כך, חשיבה אקולוגית, זו הגורסת שעל האדם מוטלת האחריות לשימור משאבי הסביבה לעצמו ולדורות הבאים כי הוא חלק מהמערכת האקולוגית העולמית, היא הכרחית; הטכניון הקים את הגן האקולוגי בדיוק לשם כך

רחל לוין

הגן האקולוגי בטכניון נכנסים לקריית הטכניון ונוסעים לבניין הנדסה חקלאית. הגן שוכן סמוך לבניין. הגן פתוח בכל ימות השנה. בכל עונה עוטה הגן כסות אחרת - פריחות אביביות, פינוט מרגוע מוצלות בקיץ, שלל צבעי שלכת בסתיו, ומים מפכים בחורף. המסלול משולט, נוח להליכה וצופן הפתעות בדרך

עלינו לשקור על אוויר נקי שיאפשר נשימה ללא תחלואה, עלינו לשקור על נופי המולדת, נחליה, הריה והאוכלוסייה הטבעית של הצומח והחי. אנו צריכים להבטיח פיתוח בר-קיימא, כזה הרגיש לצרכי הסביבה ולאפשרות הפגיעה במרקם העדין שלה

המאפיינים את הכרמל. מעל גדתו הדרומית של הערוץ התגלו טרסות חקלאיות קדומות. אזור הטרסות, מציג למבקר את החקלאות ההרדית ושיטות עיבוד הקרקע המסורתיות, כולל בוסתן מסורתי.

בסמוך לגן ממוקמים שלושה מתקני "אגנים ירוקים" (Constructed wetland) לטיהור שפכים המתבססים על שילוב בין צמחי מים ופעילות מיקרו-ביאלית. מי הקולחים המטוהרים המתקבלים ממערכות אלה יאספו, יעברו טיפול שלישוני ולאחר שיעמדו בתקני משרד הבריאות לשימוש בלתי מוגבל, ישמשו להשקיית הגן האקולוגי.

הכניסה הראשית מובילה אל משרד הגן, הממוקם במבנה בו יושמו עקרונות של בנייה אקולוגית אקלימית, מסורתית ומודרנית. בסמוך למשרד נמצא אזור התכנסות לקבלת קבוצות שנבנה מחומרים בשימוש חוזר. אזור זה משמש להדגמה ופעילויות בנושא טיפול בפסולת, מיחזור וקומפוסטציה. במסגרת פיתוח הגן הוכן מסלול סיור ולימוד עצמי לקהל הרחב, אשר כולל דפי הסבר להבהרת העקרונות המרכזיים עליהם מושתת הגן.

כל תחנה מיוחדת לנושא ספציפי הקשור למיקומה בגן, כך שבסופו של דבר מקבל המבקר תמונה שלמה המייצגת את העקרונות המיושמים בו.

תחנה מס' 1

מול משרד הגן ממוקמת פינת צמחי תבלין. התחנה ממוקמת בלב חלקות צמחי התבלין הקיימות, כך שניתן למשש, לטעום ולריח את הצמחים השונים, ואף ללמוד על יתרונותיהם הנוספים (רפואה, בשמים, כצמחי כיסוי וכו').

תחנה מס' 2

כאשר נשימים בשביל היורד מתחנה מס' 1, עוברים דרך חלקות דשא ניסיוניות ומקבץ ערערים עשיר. מולם ממוקמת התחנה השנייה שעוסקת בצמחי כיסוי. דווקא באקלים יבש וחם כמו בישראל, לצמחי כיסוי ודשאים המותאמים לאקלים זה יש יתרונות ברורים בנושא החיסכון במים. מתחשיב שנוערך, תוכל ישראל לחסוך 5% מכלל צריכת המים, אם הצמחייה בנינות ובגנים הציבוריים תהיה מותאמת לאקלים הים תיכוני.

תחנה מס' 3

תחנה זו מדגימה את נושא צמחי צל. התחנה ממוקמת באזור בו נמצאים עצי האורן הבוגרים ביותר בגן, ועליהם קיסוס מפותח. התחנה מוצלת בכל שעות היום, וניתן להמחיש בעזרתה את יתרונותיהם האקולוגיים, האקלימיים ואף האסתטיים של צמחי הצל, שדבים מהם ממוזרים בחלקים נוספים בגן. גם בגינת הגני שלכם תוכלו להתאים עצים אשר יצלו בקיץ, ישילו עליהם עם בוא הסתיו, יאפשרו חדירת קרני השמש החמימות בחורף וישונו ללב לבב באביב.

תחנה מס' 4

זו התחנה המרכזית במסלול בשל יופייה, גודלה ומיקומה לאורך המסלול. התחנה עוסקת בשימור צמחי מים ארץ ישראלים ושימוש בצמחי מים באדריכלות נוף. תחנה זו מאפשרת שהות ממושכת גם לקבוצה מודרכת, שיכולה להתרווח בצל הפרגולה הסמוכה מכוסת הבוגנוויליה.

תחנה מס' 5

תחנה זו עוסקת בשיקום ושימור נוף הכרמל הטבעי. תחנה זו, הנמצאת בצל חורש

הטכניון, המצוי בלב שכונת נווה שאנן, הוא מוסד אקדמי-טכנולוגי ותיק ומרכזי בישראל, הנושא באחריות לפעול בחזית המחקר והפיתוח, לרבות קידום נושאי הסביבה.

ישראל עומדת בפני בעיות חמורות לשימור איכות הסביבה: עלינו להגן על מקורות המים בפני זיהום, עלינו לשמור על אוויר נקי שיאפשר נשימה ללא תחלואה, עלינו לשמור על נופי המולדת, נחליה, הריה והאוכלוסייה הטבעית של הצומח והחי. אנו צריכים להבטיח פיתוח בר-קיימא, כזה הרגיש לצרכי הסביבה ולאפשרות הפגיעה במרקם העדין שלה. אז איך כל זה מתחבר לעיצוב?

המדע, הטכנולוגיה וההנדסה הם אמצעים חיוניים להבטיח שמירה על איכות הסביבה, והבטחת פיתוח שלא יפגע ויהרוס את הסביבה. הטכניון, כמוסד המחנך מהנדסים, מדענים, אדריכלים ומתכננים, מחויב לכלול את הפן הסביבתי בעשייה שלו, לגייס את מיטב הידע והכישרון כדי לעזור ולפתח את הארץ מבלי לפגוע בסביבה שבה אנו חיים.

עם מיסוד פרויקט הקמפוס הירוק בטכניון (אתר אינטרנט: <http://greencampus.technion.ac.il>) פנתה ד"ר אופירה אילון, המרכזת את הפרויקט מטעם מוסד שמואל נאמן, לקרן הלא"ה, אשר תמכה בפיתוח ופתיחת הגן האקולוגי לציבור הרחב, כמקוד לפיתוח מודעות סביבתית וחינוך סביבתי של דור העתיד.

אלה הבינו כי הכרות עם משאבי הסביבה שקיימים בגן, חשיבותם והדרכים לשימורם, מאפשרים את חיזוק הקשר והגברת המודעות הסביבתית – מאז הגן לא מפסיק לפרוח.

הגן שלב הקמפוס

הגן האקולוגי, שהוקם ב-1982 ע"י האקולוג, פרופ' זאב נאוה, שוכן בלב קמפוס הטכניון, סמוך לפקולטה למחלקה להנדסה חקלאית. הגן שוכן על שטח של עשרים דונם, ומצויים בו 900 מיני צמחים.

הגן כולל מספר אזורים: חלקו המרכזי של הגן, ששימש כאתר פסולת, הוא האזור אשר פותח בראשונה ובו נשתלו ונבדקו צמחי תרבות חסכני מים. אזור זה מדגים גינון עם מעוט תחזוקה ושימוש בצומח לשיקום נופי.

שתי חלקות חדשות, האחת מעל לחלק המרכזי והשנייה למרגלותיו, הוכשרו בשנה החולפת והן כוללות בריכות, מפלים ותעלות מים המדגימים בתי גידול לחים בישראל על מגוון הצמחים המאכלסים אותם.

צמחי מים רבים בישראל נמצאים בסכנת הכחדה בשל ייבוש וזיהום המאיימים על בתי הגידול שלהם. פיתוח בתי גידול אלה בגן תורם לשימור מינים נדירים ומינים בסכנת הכחדה. את מערכת הבריכות והתעלות העליונה מזינים מי מזגנים המתנקזים מבניין סמוך ועל-ידי כך מודגם בגן שימוש חוזר במים.

חלקו התחתון של הגן מייצג את נופי הצומח הטבעי של הכרמל. נמצא בו חורש אלון מצוי ואפיק נחל טבעי, בו זורמים מים בימות החורף הגשומים ובימות הקיץ הוא מהווה מקום מפלט מהחום והלחות.

חורש האלון הועשר בשיחים וגיאופיטים (צמחי בצל ופקעת) רבים נוספים

הגן האקולוגי, שהוקם ב-1982 ע"י האקולוג, פרופ' זאב נאוה, שוכן בלב קמפוס הטכניון, סמוך לפקולטה למחלקה להנדסה חקלאית. הגן שוכן על שטח של עשרים דונם, ומצויים בו 900 מיני צמחים. הגן כולל מספר אזורים: חלקו המרכזי של הגן, ששימש כאתר פסולת, הוא האזור אשר פותח בראשונה ובו נשתלו ונבדקו צמחי תרבות חסכני מים. אזור זה מדגים גינון עם מעוט תחזוקה ושימוש בצומח לשיקום נופי.

לרשות המבקר בגן יש דפי מידע לסיור עצמי ב-4 שפות (עברית, אנגלית, ערבית, רוסי) וכן דפי מידע עונתיים (קיץ, סתיו, חורף ואביב), אשר מציגים את הגן המשנה הופעתו לפי עונות השנה.

עם הזמן, פותחו בגן מספר תוכניות הדרכה ופעילויות לקבוצות, בעיקר מבתי ספר בנושאי אקולוגיה, סביבה וטכנולוגיה. כמו כן מתקיימים בגן סיורים וקורסים לקהל יעד מקצועי בתחומים הקשורים לסביבה, תכנון ופיתוח.

איך להגיע? נכנסים לקריית הטכניון ונוסעים לבניין הנדסה חקלאית. הגן שוכן סמוך לבניין. מתי? תמיד! הגן פתוח בכל ימות השנה. בכל עונה עוטה הגן כסות אחרת – פריחות אביביות, פירות מרגוע מוצלות בקיץ, שלל צבעי שלכת בסתיו, ומים מפכים בחורף. מי? כולם! המסלול משולט, נוח להליכה וצופן הפתעות בדרך.

אלון מצוי ובסמוך לאחד הערוצים של נחל בן-דור הירוד מהכרמל, נראית כמו לקוחה ממסלול טיולים באחד מוואדיות הכרמל. בחורף ובאביב אפשר לחזות בזרימת מי גשמים במפלים קטנים ובברכות שלאורך הערוץ. בנוסף, ניתן לראות פריחה של מגוון גאופיטים ובקייץ – ליהנות מהצל והקרירות. החוויה במקום מסייעת להבין את חשיבות שיקומו ושימורו של נוף הכרמל הטבעי, שהופך בהדרגה למחזה נדיר במקומותינו.

תחנה מס' 6

התחנה האחרונה במסלול המונחה עוסקת בחקלאות מסורתית. בסביבת התחנה יש טרסות חקלאיות המשחזרות את החקלאות ההררית המסורתית. בימים אלה מתבצעות במקום עבודות פיתוח של בוסתן מסורתי ובו מגוון עצי פרי וצמחי מאכל אחרים, ששימשו בחקלאות במאות השנים האחרונות ועד ימינו.